भर्त्तव्या रक्षणीया च पत्नी हि पतिना सदा। तन्नष्टमुभयं कस्माद्धर्म्मज्ञस्य सतस्तव।
ख्यातः प्राज्ञः कुलीनश्च सानुक्रोशो भवान् सदा। संवृत्तो निरनुक्रोशः शङ्के मद्भाग्यसङ्क्षयात्। २०३५
तत्कुरुष्व नरव्याघ्र दयां मयि नरर्षभ। आनृशंस्यं परो धर्म्मस्त्वत्त एव हि मे श्रुतः।
एवं ब्रुवाणान् यदि वः प्रतिब्रूयात् कथञ्चन। स नरः सर्व्वथा ज्ञेयः कश्चासौ क्व नु वर्त्तते।
यश्चैवं वचनं श्रुत्वा ब्रूयात् प्रतिवचो नरः। तदादाय वचस्तस्य ममावेद्यं द्विजोत्तमाः।
यथा च वो नजानीयाद्भवतो मम शासनात्। पुनरागमनञ्चैव तथा कार्य्यमतन्द्रितैः।
यदि वाऽसौ सम्पन्नः स्याद्यदि वाऽप्यधनो भवेत्। यदि वाऽप्यसमर्थः स्याज्ज्ञेयमस्य चिकीर्षितं। २०४०
एवमुक्तास्त्वगच्छंस्ते ब्राह्मणाः सर्व्वतो दिशः। नलं मृगयितुं राजंस्तदा व्यसनिनं तथा।
ते पुराणि सराष्ट्राणि ग्रामान् घोषांस्तथाश्रमान्। अन्वेषन्तो नलं राजन्नाधिजग्मुर्द्विजातयः।
तच्च वाक्यं तथा सर्व्वे तत्र तत्र विशाम्पते। श्रावयाञ्चक्रिरे विप्रा दमयन्त्या यथेरितं।
इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि नलोपाख्यानपर्व्वणि नलान्वेषणे एकोनसप्ततोऽध्यायः॥ ६९॥
॥ बृहदश्व उवाच॥ अथ दीर्घस्य कालस्य पर्णादो नाम वै द्विजः। प्रत्येत्य नगरं भैमीमिदं वचनमब्रवीत्।
नैषधं मृगयाणेन दमयन्ति मया नलं। अयोध्यां नगरीं गत्वा भाङ्गासुरिरुपस्थितः। २०४५
श्रावितश्च मया वाक्यं त्वदीयं स महाजने। ऋतुपर्णो महाभागो यथोक्तं वरवर्णिनि।
तच्छ्रुत्वा नाब्रवीत् किञ्चिदृतुपर्णो नराधिपः। न च पारिषदः कश्चिद्भाष्यमाणो मयाऽसकृत्।
अनुज्ञातन्तु मां राज्ञा विजने कश्चिदब्रवीत्। ऋतुपर्णस्य पुरुषो बाहुको नाम नामतः।
सूतस्तस्य नरेन्द्रस्य विरूपो ह्रस्वबाहुकः। शीघ्रयानेषु कुशलो भिष्टकर्त्ता च भोजने।
स विनिश्वस्य बहुशो रुदित्वा च पुनः पुनः। कुशलञ्चैव मां पृष्ट्वा पश्चादिदमभाषत। २०५०
वैषम्यमपि सम्प्राप्ता गोपायन्ति कुलस्त्रियः। आत्मानमात्मना सत्यो जितः स्वर्गो न संशयः।
रहिता भर्त्तृभिश्चैव न कुप्यन्ति कदाचन। प्राणांश्चारित्रकवचान् धारयन्ति वरस्त्रियः।
विषमस्थेन मूढेन परिभ्रष्टसुखेन तु। यत् सा तेन परित्यक्ता तत्र न क्रोद्धुमर्हति।
प्राणयात्रां परिप्रेप्सोः शकुनैर्हृतवाससः। आधिभिर्दह्यमानस्य श्यामा न क्रोद्धुमर्हति।
सत्कृताऽसत्कृता वाऽपि पतिं दृष्ट्वा यथागतं। भ्रष्टराज्यं श्रियाहीनं क्षुधितं व्यसनाप्लुतं। २०५५
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा त्वरितोऽहमिहागतः। श्रुत्वा प्रमाणं भवती राज्ञश्चैव निवेदय।
एतच्छ्रुत्वाऽश्रुपूर्णाक्षी पर्णादस्य विशाम्पते। दमयन्ती रहोऽभ्येत्य मातरं प्रत्यभाषत।
अयमर्थो न संवेद्यो भीमे मातः कदाचन। त्वत्सन्निधौ नियोक्ष्येऽहं सुदेवं द्विजसत्तमं।
यथा न नृपतिर्भीमः प्रतिपद्येत मे मतं। तथा त्वया प्रकर्त्तव्यं मम चेत् प्रियमिच्छसि।
यथा चाहं समानीता सुदेवेनाशु बान्धवान्। तेनैव मङ्गलेनाशु सुदेवो यातु माचिरं। २०६०
समानेतुं नलं मातरयोध्यां नगरीमितः। विश्रान्तन्तु ततः पश्चात् पर्णादं द्विजसत्तमं।
अर्च्चयामास वैदर्भी धनेनातीव भाविनी। नले चेहागते विप्र भूयो दास्यामि ते वसु।